

זהב שחור כחול-לבן / ד"ר אופיה אילון

סימני נפט - רק זה מה שחסר לנו

« בשבוע החולף התחיל מתקן ההתפלה בחדרה לפעול. מיד קראו הכותרות בעיתונים: "עכשיו אפשר לפתוח את הברז". זאת ועוד, בידיעות השונות נאמר כי המתקן בחדרה לבדו "מכניס" לישראל מים בכמות של חצי מהכנרת, כלומר הקץ לבעיות המים של ישראל; סוף כל סוף אפשר להשקות את הגינה הטרופית, לשטוף את המכונית בצינור, להתעלם לחלוטין ממס הבצורת ולחגוג את שמחת בית השואבה 365 ימים בשנה.

אלא שברור כי המציאות שונה לחלוטין. מאגרי המים של ישראל מדולדלים, איכותם מידרדרת בשל שאיבת יתר לאורך השנים ולהתפלה עצמה יש השפעות סביבתיות, לרבות בתחום האנרגיה. רק כדי לסבר את האוזן, צריכת אנרגיה במקרה של התפלת מים היא כ-4 קוט"ש לקוב מים. כלומר, אם ישראל צורכת כיום 300 מיליון קוב מים, היא נזקקת ל-1.2 מיליארד קוט"ש, שהם כ-2% מצריכת החשמל במדינה. מכאן הקשר שבין משק האנרגיה למשק המים. למרות זאת, להפתעתנו הרבה, ביום שבו בו זרם הקוב הראשון ממתקן ההתפלה, התקשורת רעשה וגעשה.

שותפות חיפושי הנפט ליד ראש העין גבעות עולם הודיעה כי במהלך הקידוח שביצעה נמדד בבוץ הקידוח יותר מ-60% גז, יחד עם כמויות ניכרות של נפט. החדשה המרעישה הקפיצה את המניה בבורסה ביותר מ-

**גם אם מציאת נפט
תגביר את העצמאות
האנרגטית של
ישראל, אסור לנו
לזנוח תוכניות
לשימור אנרגיה
ולשיפור תהליכים
תעשייתיים המיועדים
להפחית את צריכתה**

200% עם מחזור מניות עצום, ללמדנו כי רבים יצאו לחגוג את בשורות הנפט והגז.

ואולם נשאלת השאלה אם אכן מציאת נפט וגז בישראל יפתרו את בעיות המים, הרי יהיו בידי ישראל האמצעים לייצר מים מאנרגיה עצמית. האם הגיע הקץ לתוכניות ההתייעלות האנרגטית? הקץ לחיסכון באנרגיה? הלוא ישראל נהפכה לארץ זבת מים, גז ונפט? אז זהו, שלא. נפט, בכל שלבי הפקתו והשימוש בו, הוא מוצר שמוזהם את הסביבה. גם אם הוא "כחול-לבן", הוא עדיין שחור. זיהום קרקע, זיהום מקורות מים (אקוויפר ירקון תנינים) וזיהום אוויר מקומי וגלובלי הם ה"תרומה" של הנפט לסביבה. גם אם נפט זה יגביר את העצמאות האנרגטית של ישראל, אסור לנו לזנוח תוכניות לשימור אנרגיה, לפיתוח מערכת התחבורה הציבורית, לבנייה משמרת אנרגיה ולשיפור תהליכים תעשייתיים המיועדים להפחית את צריכת האנרגיה. יש לנו, הישראלים, תכונה קצרת טווח וקצרת רוח - לקבל החלטה מסוימת ואז במחי יד לבטלה עקב שינוי מזערי בנתונים, לחץ של גופים אינטרסנטיים וגחמות פוליטיות. אסור שסימני נפט יסיטו אותנו ממטרת ההתייעלות בשום פנים ואופן. אסור לנו להפסיק לחסוך במים, אנו חייבים לשתול בגינותינו צמחייה ארץ-ישראלית עמידה לתנאי יובש, לסגור את הברז בעת צחצוח השיניים ואפילו לא לוותר על מס הבצורת. מציאת נפט במקום כזה או אחר בישראל לא תשנה את מצבה של הסביבה, שעלולה להיכחד דווקא בשל "מציאות שחורות".

הכותבת היא חוקרת בכירה ומרכזת תחומי אנרגיה וסביבה במוסד שמואל נאמן בטכניון